سوریا مەیدانی کێشەی جەمسەرە جیهانی و حکومەتانی ناوچەکە!..

نوری بەشیر

ئەوەی کە ئێستا لەسوریادا روودەدا، شەڕێکی ناوخۆیی نییە بەئەندازەی ئەوەی کە مەیدانێکە بۆ کێشەی جەمسەرەکانی دنیا و حکومەتانی ناوچەکە کە کاریگەریان بەسەر سوریاوە هەیە. بەتایبەت بەدوای چەند ساڵ، لانی کەم لە شەش ساڵی رابردوودا لەگەڵ کێشەکی نیمچە ئارام کە هەموو هێزەکان لەناوچەکانی خۆیاندا بێدەنگ بوون، لەگەڵ ئەوەی سوریایان دابەشکرد بۆ ناوچەی ژێر دەسەڵاتی؛ ئەسەد، روسیا، ئێران و حزبوڵا لەلایەک، ناوچەی ژێر دەسەڵاتی؛ تورکیا و هەیئەی تەحریری شام و دەیان حزبی ئیسلامی تر، ناوچەی ژێر دەسەڵاتی هەسەدەو یەپەگەو ئەمریکا لەلایەکی ترو هەندی ناوچەی بچوکی تر لەلایەن هێزەکانی داعش و هەندێ هێزی ئیسلامی ترەوە. بەڵام بۆچی لەمکاتەدا ئەمە روودەدات و بەخێراییەک هێزە ئیسلامییەکانی وەک هەیئەی تەحریری شام و ژمارەیەکی تر، بەیارمەتی تورکیا، حەڵەب و چەند ناوچەی دەوروبەری دەستبەسەردا دەگرن و هێزەکانی سوریا، روسیا و ئێران و حزبوڵا بەبێ بەرگری دەردەکەن، کە ئەمانە زۆر هەڵدەگرن و زۆر شکوگومان باس دەکرێت و لێکدانەوەی جۆراوجۆری بۆدەکرێت، کە شوێنی باس نییە لێرەدا، بەڵام دەکرێت هەندێ لە هۆکارەکان و زەمینەکانی لە کۆمەڵێک لایەنی ناوخۆو ناوچەیی و جیهانیدایە بخرێتەڕوو.

هەر ئەوەی لە ٢٠١١وە لەسوریادا حکومەتێکی جێگیرو دەسەڵاتی تەواوی هەتا بەسەر ناوچەکانی خۆیشیدا هەبێت نەبووەو نییە، ئەوەی بەشار ئەسەدی راگرتووە روسیاو هاوپەیمانەکانییەتی لە ئێران و حزبوڵایە، بەڵام جێگاورێگای هەریەک لەم هێزانە وەک دەورەی پێشوو نەماوەو گۆڕانی بەسەردا هاتووە.

دەسەڵاتی بەشار ئەسەد لە سیانزە ساڵی رابردوودا لەلایەن روسیاو ئێران و حزبوڵاوە ماوەتەوە، ئەسەد ئیدامە بەژیانی نەگریسی خۆی دەدات لە سوریایەکی پارچە پارچەبووی ژمارەیەک هێزو لایەنی جیهانی و ناوچەیی رایانگرتووە. لەو ماوانەدا کۆبوونەوەکانی جنێف لەلایەن ئەمریکاو رۆژئاواوە شکستی هێنا. کۆبوونەوەکانی ئاستانە لەلایەن روسیا، ئێران و تورکیاوە بۆ چارەسەری کێشەی سوریا شکستی هێنا، هەروەها هەوڵەکانی کۆمەڵەی وڵاتانی عەرەبی

بە هێنانەوەی سوریا بۆناو کۆمەڵگەی عەرەبی و نێودەوڵەتی و ئارامکردنەوەی سوریا، سەرکوتوو نەبووە، هەوڵەکانی تورکیا بۆ دانیشتن لەگەڵ بەشار ئەسەد بۆ ڕێککەوتن و دانانی شەرت بۆ سوریا شکستی هێنا. هەر لەم ماوانەدا گۆڕانکاری لە جێگاوپێگای روسیا، ئێران و حزبوڵا نەک تەنها لە سوریا بەڵکو لە ئاستی دنیادا گۆڕانی بەسەردا هات.

ئەم هێرشانەی ئێستای هەیئەی تەحریری شام و دەیان گروپی کە بە ١٢ گروپ دەستنیشان دەکرێت کە هەموویان دەستەجاتی ئیسلامی وەک هێزی کۆنەپەرست و دژی مەدەنیەتی کۆمەڵگان، هەروەها بوونی هێزەکانی تورکیا لەوناوچانەدا، کە هەموو ئەو لایانەش بەیارمەتی و دەستپێشخەری حکومەتی ئەردوگان لە تورکیا دەچەرخێن و کۆمەک دەکرێن. ڕێک بەدوای ڕێککەوتنی ئیسرائیل و حکومەتی لوبنان بۆ ئاگربەستی ٦٠ ڕۆژەو کشانەوەی هێزەکانی حزبوڵا لە باشوری لوبناندا، کە لێدانەکانی حزبوڵاو کوژرانی حەسەن نەسروڵاو ژمارەیەک لە سەران و ئەندامانی حزبەکەی و کوژرانی هەزاران لەخەڵکی مەدەنی و کاولکردنی بەشێکی زۆری کۆمەڵگای لوبنان و ئاوارەیی، هەر حزبوڵا خۆی بێهێز نەکرد لە لوبنان و سوریا بەڵکو جێگاوپێگای ئێرانیشی لە لوبنان و سوریا لاوازکرد. هاوکات روسیاش جێگاوپێگای پێشووی لەسوریادا نەماوە بەهۆی کێشەکانی لەگەڵ ناتۆدا لە ئۆکرانیا وە زۆرترین قورسایی لەسەر ئەو کێشەیە داناوە، کە کە کێشەی لەگەڵ ناتۆدا ناتوادا و سەرکەوتنی دەتوانێت چارەنوسی هێزی لەدنیادا بگۆڕێت.

بێگومان ئەم هەنگاوەی حکومەتی تورکیا بۆ جوڵاندنی هێزەکانی هەیئەی تەحریری شام بەڕابەری ئەبو محەمەد جولانی پەروەردەی دەستی زەرقاوی و ئەبوبەکر بەغدای لە قوتابخانەکانی قاعیدەو داعشدا و ئیسلامیەکانی تر کۆمەککردنیان بەهەموو شێوەیەک، بەبێ گڵۆپی سەوز لەلایەن ئەمریکا نەبووە، کە کاتو فرسەتێکی باشە بۆ تورکیا کە سود لە بێهێزی روسیاو ئێران و پاشەکشەی حزبوڵا لەناوچەکەدا وەرگرێت، ئەمە بۆ تورکیا لە پاشەکشەیەک لەناوچەکەدا بەشێوەیەک کردویەتی و هەلومەرجێکی قەیرانی تورکیا کە هەیەتی، دەیەوێت جێگایەک بگرێت، وە ئەمریکاش پێویستی بەمە هەیە.

لەولاوە هەموو وڵاتانی ناوچەکە لەپەیوەندو سەردانی یەکتردان لەم پەیوەندەدا لەئاستی باڵادا، ئێران لەڕێگای وەزیری دەرەوە، لەگەڵ تورکیا و عێراق و سوریا و روسیا لەچاوپێکەوتندایەو بەنیازی سەردانی وڵاتانی عەرەبیە، سەرانی عێراق لەگەڵ تورکیاو ئێران لەپەیوەندیدایەو هێزەکانی سوپاو حەشدی شەعبی عێراقی لەسنورەکان و هەتا هەندە لە ملیشیاکانی حەشدی شەعبی سنوری سوریایان تەپەڕاندوە

بە یارمەتی بەشار ئەسەد، پەیامی وڵاتانی عەرەبی بۆ ئارامی و یەکپارچەیی خاکی سوریا بەرچاوە، بەڵام لەگەڵ ئەوەی هەموو ئەو هێزانەو حکومەتانی ناوچەکەو جەمسەرەکانی روسیاو ئەمریکاش بە بەرنامەو بەرژەوەندی جیاوازی خۆیانەوەن و دەخالەت لەسوریا دادەکەن و کێشەیان هەیە، بەڵام هەموویان هاوڕان لەسەر چەند خاڵێک ئەویش دژایەتی تیرۆریزم و یەکپارچەیی خاکی سوریاو نەڕوخانی رژێمی بەشار ئەسەدە لەئێستادا.

دنیای دووڕوویی و درۆزن و چاوبەستی سەرمایەداری و حکومەت و سەران و حزبەکانیان، جارێکی کە هەروەک ئەوەی لە ئۆکرانیا روویدا بەردەوامە. ئەوا هەموولایەنەکان لەجەمسەرە جیهانی و حکومەتانی ناوچەکە، لەسوریا دووبارەی دەکەنەوە. سوریا لە ٢٠١١ وە نزیکەی نیوەی لە خەڵکەکەی کە لەجێگاوڕێگای خۆیان هەڵکەنراون، لەوانە نزیکەی ٧ ملیۆنی چۆتە دەرەوەو بە دنیادا بڵاوبوونەتەوەو لەوانە نزیکەی سێ ملیۆن و نیوی لە تورکیادان و هەروەها چەند ملیۆنی تر لەناوچەکانی تری سوریا ئاوارەو سەرگەردانن، جیا لە ملیۆنان کەس لە کوشتارو بریندار، بەجیالەوەی کە کۆمەڵگە کاولبووەو برسێتی و هەژاری پێشێلکاری گەیشتە ئەوپەڕی خۆی چ لەلایەن رژێمی بەشار ئەسەدو حزبوڵای لوبنان و ئێران و روسیا لەلایەک و لەلایەکی ترەوە بەهۆی هێزە ئیسلامیە جۆراوجۆرەکان و تورکیاو ئەمریکاوە لەلایەکی ترەوە، بەڵام ئەوە ئەمەی ئێستاشی هاتەسەر.

بەڵام حکومەتان و میدیا گوێ لەمستە بەرژوازیەکانیان هەریەکەو لەگۆشەنیگای بەرژەوەندیەکانی خۆیانەوە کە ئێستاش کوشتارو ئاوارەیی دەچێتەسەر، بەڵام بەشوێن بەرنامەی خۆیانەوەن کە تورکیاو ئەمریکا و ئیسرائیل بە دژایەتی روسیاو ئێران، کێشەیان نیە هێزێکی تیرۆریستی وەک هەیئەی تەحریری شام کە لە ناو قاعیدەو داعشەوە هاتووە بەشداری دەسەڵاتی بەشار ئەسەدی پێبکەن و وەک هێزێکی ئۆپۆزیسیۆن دەیناسێنن و قبوڵیانە. روسیاو بەشار ئەسەد کە پاشەکشێیان پێکراوە لە حەڵەب و دەوروبەری و تەنیا فڕۆکە جەنگیەکانیان بەدەستەوەیە ئەوا خەڵک لەگەڵ باڵەخانەو زەویدا تەخت دەکەن، لەژێر ناوی لێدان لە ئۆپۆزیسیۆن.

هەموو ئەو لایەن و هێزانە قسەوباسی رۆژانەیان دژی تیرۆر یان بەرگری یەکپارچەیی سوریایە، بەڵام بازانین خۆیان لەکوێی تیرۆرو دابەشکردنی سوریادا راوەستاون. دیارە ئەوان بەپێی ئەو یارمەتیەی کە هی هەیئەی تەحریری شام و ئیسلامیەکانی تری دەدەن کە رۆژانە ژەهری دژی ژن و ئینسان دەڕژن و فتوا دەدەن و مرۆڤ دەکوژن و لە ٢٠١٧ وە ناوچەی ئەدلیب و باکوری سوریان جیاکردۆتەوەو ژەهری کۆنەپەرستی و جیاکاری تێدا دەچێنن، مەبەستیان ئەمانە نیە، لەهیچ

شوێنێکدا باسی داعشیش ناکەن بە جیاوازی خوازو تیرۆریست ناویان نا بەن.

دیارە قسەی ئەمانە لەسەر تیرۆرو تیرۆریزم و دابەشکاری خاکی سوریا، بەرنامەو سیاسەتیان دژی هێزێکی کەیە ئەویش هەسەدەو یەپەگەیە، کە لەسوریادا ئەگەر هێزگەلێک هەبێت باسی دابەشکردنی سوریا نەکات ئەمانەن، ئەگەر هێزگەلێک هەبێت دژی تیررۆ بێت هەرئەمانەن، کە بەکردەوە دژی تیرۆریزمی داعش و قاعیدە جەنگابن و ئەمەش جێگاورێگای ئێستای پێبەخشیون.

بەڵام ئەوەی تورکیا پێشڕەوایەتی بزوتنەوەی دژی تیرۆر دەکات و داوای یەکپارچەیی خاکی سوریا دەکات، کێشەی خۆیەتی لەگەڵ هێزیکدا لانی کەم لەسوریا نیشانیداوە کە جیاوازە لە ئیسلامیەکانی هەیئەی تەحریری شام و ئیسلامیەکانی ترو ئەمە بەجیا لەوەی تیرۆریست نین و جیاوازی خواز نین، بەڵام بۆ ئایندەی نەک تەنیا سوریا بۆسەر خۆیان و تورکیا بەترس دەیبیننەوە.

تا بە هەسەدە دەگات " هێزەکانی سوریای دیموکرات" کە ناوچەیەکی زۆریان بەدەسەتەوە لە رۆژئاوای سوریا بەناوچە کوردیەکان و ناوچەی عەرەب زمان، کە ژمارەیەکی زۆر لە ' کوردو عەرەب بە وەی جیا دەکرێتەوە بە مەسیحی و موسڵمان و هەتا شیعەشیان تێدایە'، کە ژمارەیەک لە حزبی عەرەبی و کورد لەخۆدەگرێت لەوانە یەپەگە ' یەکینەکانی پاراستنی گەل' وەک یەکێک لەو هێزانەیە کە وەک هێزێکی کوردی ناوچەی رۆژئاوا.

هێزەکانی هەسەدە، بەجیا لەهەر تێبینیەک و جیاوازیەک من کەهەمبێت لەگەڵیاندا، بەڵام نیشانیان داوە ناوچەکانی ئەوان جیاوازە لەناوچەکانی ترو خەڵکەکەی لەهەندێ ئازادی و ماف بەهرەمەندن بەتایبەتی ژنان، بەتایبە لەم هیرشانەی دواییدا بۆسەر حەڵەب و ناوچەکان خەڵکێکی زۆری ناوچە عەرەبیەکان روویانکردوەتە ناوچەکانی ژێردەسەڵاتی هەسەدە، کەبەپێی هەندێ سەرچاوە ئێستا ناوچەی رۆژئاوای سوریا نزیکەی زۆرترین دانیشتوانی سوریای لەخۆگرتووە، بەوەی کە ئاسایش ترە بۆ ئینسان. دیار ئەو حکومەت و میدیانە وەک هێزی سەرمایەداری و کۆنەپەرست چاویان بەجۆرێک لەناوچەی وادا هەڵنایەت و بۆ خەڵکەکەی بەڕەوا نابینن، بەڵام باسی ئەوە ناکەن بۆ ئەو خەڵکە عەرەبانە رووناکەنە ناوچەی ئیدلیبی ژێر دەسەڵاتی ئیسلامیەکان.

هەروەک ئەوەی لە ئۆکرانیا روودەدات جەنگی نێوان روسیاو هاوپەیمانەکانێتی لەگەڵ ناتۆ کە ئەمریکاو هاوپەیمانەکانی لەلایەکی ترەوەیە، کە مەیدانەکەی وڵاتی ئۆکرانیایە. سوریاش مەیدانێکە بۆ کێشەی نێوان ئەو هێزە جیهانی و ناوچەیيانە، کە قوربانیەکانی

خەڵکی سوریا بەردەوام دەیدات، کە ترس و دڵەڕاوکێی لەوڵاتانی ناوچەکە بە نائارامییەکی زیاتر دروستکردوە، کە چارەسەر نە بەمانەوەی بەشار ئەسەد بەتەنیاو هەتا دەسەڵاتیشی سەراسەری بێتەوە نیە، یان ئەوەی تورکیا پێشنیاری دەکات بە رێکەوتنی بەشار ئەسەد لەگەڵ ئۆپۆزیسیۆنی وەک هەیئەی تەحریری شام و هەموو لایەنە ئیسلامیەکانی تر هەر نەک ئایندەیەکی باش بە سوریا ناهێنێت، بەڵکو ناوچەکەش تێکدەدات، خەڵک تەجروبەو دەرسی جمهوری ئیسلامی ئێرانی لەناوچەکەدا لەبەردەستدایە. کەواتە چارەسەر لای ئەوان نیە.
ئەم هەلومەرجەی سوریا بۆ ئێمە کۆمۆنیستەکان و کرێکاران زۆر گرنگە نەک وەک تەجروبەیەک بەڵکو وەک مەیدانێکی عەمەلی، ئەم هەلومەرجە بۆ ئێستایەوە و بەهەر ئایندەیەک کە دێتە پێشەوە کاریگەری گەورەی لەسەر هەلومەرجی ناوچەکە دەبێت، بۆیە زەرورە لە نەزەری ئێمە بۆ رێگاچارە بەشوینیەوە بین بزانین چیە؟ لەهەلومەجێکی ئێستای سوریدا کۆمەڵگەیەکی نۆرماڵ نیە، واتە وڵاتێکی ئارام، یان خاوەن حکومەتێکی جێگیر ئەگەر دیکتاتۆریش بێت نیە، کە خەڵک لەشوێن و جێگای خۆیدا بێت و لەگەڵ رژێمێکی وادا دەستوپێنجە نەرمبکات، وەک لە ئێراندا هەیە، بۆیە دەبێت لەسەر هەلومەرجێکی وادا کە چینی کرێکار لەشوێن و جێگای خۆیدا نیە، کۆمەڵگا باری ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتی داڕوخاوە، حزبی چینی کرێکارو کۆمۆنیستی نیە، دەبێت لەکوێدا بۆ چارەسەر بگەڕێین.
ئەمە بۆ ئۆکرانیاش لێکدانەوەیەکی دروستمان کرد، هەربۆیە ئەگەر بە چارەسەری راستی کێشەی سوریا بگەڕێین، هەڵوێستی دروستمان هەبێت، دەبێت لەبەرژوەندی خەڵکی کرێکارو کەمدەرامەتی سوریاوە سەیر بکرێت، ئەبێت لەئێستا بە رێگایەک بگەڕێین کۆمەڵگا لەو سەرگەردانیە دەربهێنێت بە باشتر لەم هەلومەرجەی هەی، ئەبێت کاریگەری زیانباری خراپتر کە چاوەڕێی سوریا دەکات و کاریگەری لەسەر ناوچەکە دەبێت رێی پێبگیرێت، کەواتە ئەگەر رێگایەک هەبێت بەکاتیهێنان بۆ کوشتارو کاولکاریەک کە نزیکەی ١٥ ساڵە بەردەوامەو هیچ بەهایەکی ئینسانیان لەو کۆمەڵگایەدا نەهێشتۆتەوە، مەدەنیەتیان لەوکۆمەڵگایەدا بڕیوە، ئەوا دەبێت بڵێین کە ئەمە تەنیا لەدەست خەڵکی زوڵملکراوی ئەو کۆمەڵگایەدایە بەهاوپشتی بزوتنەوەیەکی ئینسانی و ئازدیخوازو کرێکاری و چەپ و رادیکال لەدنیادا، ئەوەی کراو دەکرێت بە فەلەستین، کەبەرژەوەندیان لەگەڵ ئەو جەمسەری جیهانی و حکومەتانی ناوچەکەو بەشار ئەسەدو ئۆپۆزیسیۆنی ئیسلامی و حکومەتی تورکیادا یەک ناگرێتەوە.
زەرورە هەموو ئەو حزبانەی سوریا بە کوردی و عەرەبیەوە کە مەدەنی و عەلمانی و رادیکال و چەپن، بتوانن هێزی خۆیان بهێننە مەیدان،

ناوچەو هێزێک کە قەسەدەو یەپەگە تێیدا هەیە نەک هەر بپارێزرێت بەڵکو بەرەو ناوچەکانی ترو فراوانتر بڕوات و لە هێزە ئیسلامیەکان و تورکیا لەلایەک و لە بەشار ئەسەدو ئێران و حزبوڵا پاکبکرێتەوە. هاوپشتی جیهانی بۆیان رابکێشرێت، بۆ ئاڵوگۆڕێکی تر بەپێچەوانەی ئەوەی هێزە جیهانی و حکومەتانی ناوچەکە کە ئێستا دەیانەوێت، بۆ مسۆگەرکردنی ئایندەیەکی باشتر بۆ هەموو خەڵکی سوریا.

٤ی دیسەمبەری ٢٠٢٤

وێنا جیاوازەکان لە فەزای (سێاو لە بیکێت)ی (داستان بەرزان)دا.. بڵند باجەلان

سەرەتا:

(سێاو لە بیکێت)، ناونیشانی دەقێکی (داستان بەرزان)ە کە تیایدا شاعیر بەرەو کۆمەڵێك وێنای جیاوازی شیعری ئاراستەمان دەکا، کۆمەڵێك وێنا کە سەر بە فەزای جیاوازن لەنێو فەزای دەقەکەدا جێگایان دەبێتەوە.
لە شیعرەکەدا گەڕانەوە بۆ ئەو هەستانەی لە ژیانەوە جێدەمێنن، بە خەیاڵی گەیشتن بە مردنێك کە لەوەیە نزیك بێت، دەبینین. وێناکان بەردەوام دەبن تا سنووری گەیشتن بەو وێنایەی، گەیشتن پێی بەستراوەتەوە بە سنوورە ترازاوەکانی نیشتمانەوە. چونکە کۆی دەقەکە کارکردنە لەنێو ئازار و سەفەرە لە ئازارێکەوە بەرەو ئازارێکی تر، ئەوا لە سێبەری بەشێك لە دیدگاکانی (فریدریك نیتشە)دا(1)، قسە لەسەر شیعرەکە دەکەین.

پاژی یەکەم: ئەڵماسەکانی نێو جیهانێکی تاریك

گوزارشتکردن لە دنیایەکی تاریك کە ناخمان پێ دەکا لە تاریکی و نیگا و هەستیشمان بە هەمان شێوە، وەکو (دنیای هەبووی)ی نێو شیعرەکە قسەی لەسەر کراوە، بۆیە شاعیر بەردەوام دەیەوێ لەم

دنیایە ڕابکا، ڕاکردنێك کە دەرەنجامی هەمان ئەو ململانێیەیە لە ئاستی ژیاندا دەیکات.

((ئەڵماسەکان لە ناومدا
دەجوڵێنەوە و
گەشە دەکەن
ڕێگرییان لێدەکەم نەدرەوشێنەوە
پەرش نەبن
نەشکێن
نەتوێنەوە
لە جیهانێکدا کە تاریکە.))

ئەو بەهایەی لە ناخی شاعیردا هەستی پێکرا، هەمان ئەو ئەڵماسەیە کە پێویستی بە جۆرێك لە پارێزگاریی خودی هەیە، واتە ئەوە شاعیرە دەبێت لە ئاستی ئەو هەموو تاریکییە مەزنە، پارێزگاری لەو ئەڵماسە تاقانەیە بکا کە وزەی بەردەوامیی خودە و بە نەمانی، (خودێکی تەنیا و بێهێز) دەبێتە چەق. بە ئامانجی دوورکەوتنەوە لەو مەترسییە گەورەیەی تاریکی و هاتنی تاریکیی مەزن، دەبێتە پارێزەر و پاسەوانی ئەڵماسەکەی ناخی.

ئەم ململانێیە لەگەڵ ژیان و تاریکی، فەزایەکی بەرفراوانی فەلسەفەی (نیتشە) دەگرێتەوە. (نیتشە) شەرابی نەدەخواردەوە و گەورەیی دەبەستەوە بە ئازارەوە، یانی ئەوانەی لە ڕێگای شەراب و ڕاکردنەوە خۆیان دەخەنە نێو دۆخی نائاگایی، چیتر گەورە نین، بۆیە بەرکەوتن بە ئازار وەکو پێویستی دەبینرێ کە ئەمەش پێچەوانەی دیدگای (شۆپنهاوەر)ە(2)، بەڵام پەیوەندی (نیتشە) لەگەڵ ڕاستی، وەکو پەیوەندی (مارتن لۆتەر)(3) نەبوو لەگەڵ (ئیمانی ئایدۆلۆژی)، سنووردار نەبوو، ئاستە جیاوازەکانی دەگرتەوە، هەر ئەم دیدگایەیە وا دەکا لای (نیتشە) بەزەیی بکەوێتە نێو قاڵبی خراپەوە، کاتێ تۆ بەزەییت بە من دێتەوە، لەبەر ئەوە نییە خۆشتدەوێم، بەڵکو لەوە دەترسی ئەوەی بەسەر من هاتووە بەسەر تۆش بێت، لە ڕێگای نیشاندانی بەزەییەوە، ئەو ترسە لە خۆت دووردەخەیەوە.

شاعیر لە شیعرەکەدا بەردەوام فێری ئەوەمان دەکا، سەر بە ئازارێکی دیاریکراو نەبین، دۆخە جیاوازەکانی ئازار تاقی بکەینەوە و خۆمان ئالوودەی یەك جۆری ئازار نەکەین کە ئەمەش بەشێکە لەو دنیایەی لەنێو شیعرەکەدا مانیفێست دەبێت و دنیای ئەو ئازارە هەمیشەییانەیە، ناخمان داگیر دەکەن و ڕۆحمان ئاوێزانی گوناهەکانی ئینسان دەکەن. پارێزگاریکردنی خود لە ناخ و ئەڵماسەکەی کە فاکتەری مانەوەیەتی، دیسانەوە دەمانبەنەوە بۆ ئەو شەقامانەی، پڕن لە ئازار، لە ئازارە گەورەکانی نیشتمانەوە تا ئازارە

سەرابییەکانی شیعر، لە ئازارە هەمیشەییەکانی سووتانی باخچەوە، تا ئازارە سوورەکانی مردنی گوڵ، ئەو وەکو چڵەکەیەك کە سووتان ناسنامەی وجدی بێت، دەیەوێت فێری وانە جیاوازەکانی ژیانمان بکا.

((گرانە لە ماڵەکەمدا کەسێك هەبێت بیری بکەم
کەسێك هەبێت لە دڵمدا
کەسێك لە ماڵەکەیدا بیرم بکات)).

((من تاکە مرۆڤم
پێکەوە دۆست و دووژمن
دەبێت لە دەستیان ڕابکەم
من ئەو نەفرەتەم ئەی دڵ
ئەو نەفرەتە!))

تەنیایی شاعیر بە ئاشکرا هەستی پێدەکرێ. شاعیری تەنیا، تەنیایی خۆی دەبەستێتەوە بە بیرکردنەوەوە، واتە مادام کەسێك نییە شاعیر بیری بکا یان ئەو بیری شاعیر بکا، کەواتە شاعیر تەنیایە، تەنیایەك کە نابەختەوەری بە شوێن خۆیدا دەهێنێ، چونکە هەمیشە ئەوانەی یادمان دەکەن و بیرمان لێ دەکەنەوە، دەبنە هۆکاری بەختەوەریمان. وەکو (ئەرستۆ) دەڵێ: بەختەوەری ئامانجی یەکەمی کردارەکانمانە، وەلێ لەو سیاقەدا بەختەوەری بەستراوەتەوە بە بیرکردنەوەوە، مادام کەسێك نییە بیری بکەین و کەسێك نییە بیرمان بکا، کەواتە ئەو خودەی لە دەرەوەی مندا بوونی هەیە، من نییە بەڵکو سێبەرێکە دەیەوێ ڕۆڵی من ببینێ لەسەر شانۆی ژیاندا، ئەگینا ئەوە خود نییە کە بەختەوەرە.

(نیتشە) کاتێ تووشی نەخۆشییەك دەبێت، بۆ خوشکەکەی دەنووسێت: هیچ قەشەیەك نەیەتە سەر گۆڕەکەم، دواتر کە لەو نەخۆشییە چاك دەبێتەوە، وێستگەیەکی تری تەنیایی (نیتشە) دێت، ئەو کاتەی خۆشەویستترین هاوڕێی کە (واگنەر)ە تەنیای دەکا و لە (بەیروت) کۆنسێرتگەلێك ساز دەکا، گوزارشتن لە پیرۆزییەکانی مەسیحیەت، چونکە (نیتشە) ئەگەرچی ئەخلاقیاتی مەسیحی قەبووڵ بوو، بەڵام تەواو دژی سیفەتە خوداییەکانی ئەو بوو، پێیوابوو (پۆڵس) بنیاتنەری مەسیحیەتە، هەر ئەمەش وای دەکرد کە بڵێ: شەراب و مەسیحیەت یەك سەرچاوە کۆیان دەکاتەوە ئەویشیان بێهۆشکردنی خەڵکە، بۆیە کاتێك (واگنەر) جارێکی تر باوەش بۆ مەسیحیەت دەکاتەوە، (نیتشە) ڕادەستی تەنیایی دەکا.

تەنیایی هەمیشە نمایشی ئازار دەکا، وەلێ زۆرجار مرۆی تەنیا چێژ لەو ئازارانەی تەنیایی دەبینێ و خۆی جوانتر دەناسێ و کۆمەڵگا و ئەوی تر باشتر دەناسێ، ئەو ناسینە درێژ دەبێتەوە تا ئەستانەی ناسینی خودا و لەڕێگای تەنیاییەوە، خودایەکی تەنیا دەناسێ. شاعیر

لەم دەقەدا، دوو باڵمان پێدەدا کە بەردەوام سۆراغی کەسە تەنیاکانی پێ بکەین، بەجۆرێك ئەوەندە خەیاڵمان دەبا بۆ لای ئەوی تری تەنیا، زۆرجار تەنیاییە جەوهەرییەکە کە تەنیایی شاعیرە، دەبێتە دووڕیانی گەیشت و نەگەیشتن، گەیشتن بەو خۆشیيانەی ژیان دەیانچێنێ لە باغی نەستدا، نەگەیشتن بەو نێرگزەی مردن دەیچێنێ لە ماڵی حەقیقەت و ئەبەدیەتدا، بۆیە لە دەقەکەدا لەپاڵ نمایشی دیوە سەرابییەکەی ژیان، پێناسەیەکی دیکە بۆ مردنیش دێت، یانی کاتێ مردن دێت، تەنیایی دێت، کاتێکیش تەنیایی دێت، ئەو دیوە سەرابییەی ژیان کە باسمان کرد، چیتر ناتوانێ نمایش بکا.

((شتێك فریای مرۆڤ بکەوێت
تەنەکەیەك ڕۆنی بەتاڵ
تاتەشۆرێك / سندوقێك لم/ ئیسپانەیەك/ بەلۆعەیەك
مۆبایلێك / کەرەڤانەیەك/ پارەیەکی دڕاو
فریای مرۆڤ بکەوێت
فریای خۆی بکەوێت مرۆڤ
شتێك فریای مرۆڤ بکەوێت))

هەڵەیەکی زمانەوانی لەم پارچە شیعرەدا بوونی هەیە، دەبوو شاعیر بڵێت: تەنەکەیەکی بەتاڵی ڕۆن، چونکە ئەوەی بەتاڵە تەنەکەکەیە نەك ڕۆنەکە. بە هەر حاڵ دەقەکە بەدوای فریادڕەسێك دەگەڕێ، دەستی ئینسان بگرێ و بە بەهاکانی مرۆڤبوونی شادبکاتەوە، باوەش بە مرۆڤدا بکات و بیکاتەوە بە مرۆڤ، جا ئەو فریادڕەسە تەنەکەیەکی بەتاڵی ڕۆن بێت یاخود مۆبایلێك یاخود کەرەڤانەیەك یان هەر شتێك کە دەتوانێ فریای مرۆڤ بکەوێ. دوایین شت کە شاعیر وەکو فریادڕەسی مرۆڤ دەیبینێ، مرۆڤە، واتە مرۆڤ کۆتا شتە ئومێدی ئەوەمان پێ بێت بتوانێ مرۆڤ ڕزگار بکا. ئەم ڕیزبەندییە پەیژەییەی لە شیعرەکەدا هاتووە، دیوێکی ئیستێتیکی دەقەکەمان بۆ بەیان دەکا کە گوزارشتی وشەکانە لە مێژووێك کە مێژووی مرۆڤە و ئێستا و داهاتووێك کە هی مرۆڤە.

ئەوەی شیعرەکە دەیڵێ ئەوەیە کە: زۆرینەی مرۆڤەکان جێگای ئومێد نین، بەڵکو پێویستە شەقام و کۆڵان و خانووەکان تەی بکەین بۆ ئەوەی مرۆڤێك بدۆزینەوە کە کەڵکی هەبێت بۆ مرۆڤێکی تر. (نیتشە) بەردەوام کێشەی هەبوو لەگەڵ زۆرینە، بگرە کێشەی گەورەی (نیتشە) کێشەبوو لەگەڵ دیموکراسیەت، بە دژی دەبینی و پێیوابوو دەوڵەتێك کە بێهێزەکان پێکیان هێناوە، بەهێزەکانیان کۆت و زنجیر کردووە، بەڵام کەسی بەهێز شەهوەتی لەناو نابات بەڵکو ڕێکی دەخات، ئەم گرفتەش لە (وەهای گوت زەردەشت)دا زیاتر دەردەکەوێ. کتێبەکە لە چوار بەش پێك دێت و بە دەربڕینێکی شاعیرانە نووسراوە، تیایدا کار

کراوە بۆ تێکشکاندنی خاچ. بە کورتی: (زەردەشت) دوای دە ساڵ لە گۆشەگیری لە ئەشکەوت دێتە دەرەوە و باوەڕی بەو خودایە نەماوە مەسیحییەت باسی دەکا، لێرەوە دنیای مرۆڤی باڵامان پێ دەناسێنێ.
ئەو تەنیاییەی شاعیر تووشی بووە، پێویستی بە کەسی دووەمی قسەکەرە کە ببێت بە سێبەرێك و شوێنی شاعیر بکەوێ، بەڵام شاعیر نایەوێت سێبەرەکەی هی خۆی بێت یان هی هیچ مرۆڤێکی تر، لەبەر خراپەی زۆری مرۆڤ، دەیەوێ سێبەرەکەی هی مۆبایلێك یاخود بەلێعەیەك یاخود ئیسپانەیەك بێت. ئەوکاتەی نامۆبوونی مرۆڤ دەبێتە شتێکی ئاسایی، خود دێت لەنێو ئەو بازنەی نامۆییەدا، بە قەڵەمی وجود، وێنەی مردن و بە قەڵەمی مردن وێنەی ژیان دەکێشێ، تازە کە لە دیدگای ئەودا درەنگە بۆ ئەوەی فریادڕەسێکی زەمینی بێت، ئەوا ئیتر دنیای زەمین چیتر دنیای هاتنی فریادڕەسەکان نییە، بۆیە بەشوێن کەسێکی تر و دنیایەکی تر دەگەڕێت جگە لە زەوی و مرۆڤ کە لە تەنیایی دووری بخەنەوە، تەنیاییەك کە نەبێتە وێستگەی دابەزین لە نیشتمانی تەنیاییەکی باڵادا، بۆیە چون گەڕیدەیەك نمایشی خۆی دەکا!

پاژی دووەم: ستەمی مرۆڤ لە مرۆڤ و هاتنی خیانەت!

شاعیر درێژە بە ناساندنێکی دیکەی مرۆڤ دەدا. ئەوەی مرۆڤ بە مرۆڤ دەناسێنێ، خودی مرۆڤە، بۆیە هەر ئەو خودە زۆرجار خیانەت لە بەهاکانی مرۆڤبوون دەکا و ناسنامە و پێناسەیەك بە مرۆڤ دەبەخشێ، کە هی مرۆڤ نییە، ئەگینا مرۆڤ بۆ دەبێت خیانەتکار بێت؟!
((جیهانی من جیهانی دیکەی زۆری تیایە
ماندوونابێت لە دروستکردنی بۆشایی
بەرلەوەی گەردوون بخنکێت
بەرلەوەی گەردوون بتوێتەوە.))
دۆزینەوەی دەرچەیەك کە شاعیر پەیوەست دەکا بە ئومێدەکەوە، لە دەرەنجامی ئەو گەشت و گەڕانە خۆڕایەوەیە بە ناخی خۆیدا دەیکا، دۆزینەوەی جیهانێك لەنێو زیهن و ڕۆحی شاعیردا کە دابڕێن لەو دنیایەی مرۆڤەکان ئاوێزانی بوون، باسیان کراوە، بۆیە دەیەوێت وەکو واقیع مامەڵە لەگەڵ دنیا تازە دۆزراوەکەی نێو ناخی بکا و وەکو خەیاڵ مامەڵە لەگەڵ دنیا هەبووەکەی دەرەوەی خۆی بکا، ئەگەرچی لە ڕووکەشدا دنیای دەرەوە دنیای واقیعە و دنیای ناوەوە دنیای خەیاڵ، وەلێ هەمیشە حەقیقەت لە قوڵاییدا بوونی هەیە نەك لە ڕووکەش و بۆشاییدا. ئەو بۆشاییە گەورەیەی خود دەرکی پێ دەکا، ئێستا گەردوونێکی تر دێت و پێی دەکاتەوە، گەردوونێك لە ناخی ئەو خودەوە لە دایك دەبێت و تا سنووری ئاسمان ئیدامە بە وجودی خۆی

دەکا، بۆیە هێندە دڵنیایە لەو گەردوونەی ناخی، وەکو دنیای قەبووڵکراوی خۆی پێمانی دەناسێنێ نەك جیهانێك كە نەتوانرێ مامەڵەی لەگەڵ بکرێ.

بۆ دۆزینەوەی ئەو جیهانە، شاعیر دەیویست کەسێك ببێت بە هاوڕێی، ئێستا کە نائومێدە لە هاتنی ئەو کەسە، ناچار هانا بۆ خۆی دەبات و لەناو قوڵاییەکانی خۆیدا بە تەنیا ئەو جیهانە دەدۆزێتەوە، کاتێك دەزانێ ئەو کەسەی قەراربوو هاوڕێی ئەو گەشتەی بێت و لەو شۆڕشەیدا لەگەڵی بێت، ئیتر نایەت. (نیتشە) بەردەوام (واگنەر)ی هاوڕێی کردبوو بەو کەسەی، لە بابەتی گەڕانی بەدوای حەقیقەتدا هاودەمی بێت، ئەگەرچی سەرەتا هەردووکیان لەژێر کاریگەری فەلسەفەی (شۆپنهاوەر) بوون، بەڵام کاتێك بارودۆخی (واگنەر)ی لە (بەیروت) بینی، زانی کە چیتر هاوڕێکەی ناتوانێ لەو شۆڕشە ئەخلاقییەی باسی دەکرد، هاودەمی بێت، بۆیە لە کاتی سەرەمەرگی (واگنەر)دا، (نیتشە) کتێبی (وەهای گوت زەردەشت)ی بۆ نووسی، بەڵام (واگنەر) فریا نەکەوت بیخوێنێتەوە، لە کاتی شێتبوونیدا هێشتا (نیتشە) بە هاوڕێکەی دەگوت: ڕۆژانێك من ئەو پیاوەم خۆشدەویست. هاوڕێکەی چیتر نەبوو بە هاودەمی شۆڕشی.

ئێمە لێرە نامانەوێ دیدگای یەکێك لەم دووانە بسەپێنین بەسەر ئەوەی تردا، لەوەیە دیدگای ئێمە وەکو دیدگای سێیەم دەرکەوێ کە دەکەوێتە دەرەوەی هەردوو دیدگاکە، زیاتر مەبەستمانە جەخت لەسەر ئەو پەیوەندییە بکەینەوە، کەسێك دەبەستێتەوە بە دۆستەوە. ئەوکاتەی مرۆڤ لە هاوڕێکەی جیادەبێتەوە، ئەوا ڕووبەڕووی دووڕیانێکی دەکاتەوە، ئەگەر دنیایەکی پێ ببەخشێ جوانتر لەو دنیای پێشووتر بەیەکەوە کێشاویانە، ئەوا کارێك دەکا دەکەوێتە نێو بازەی چاکەوە، خۆ ئەگەر کارێك بکا کە جێهێشتنی ئەو بە واتای خۆشاردنەوە و نەمانی بێت لای ئەو، ئەوا ئەو خۆشاردنەوەیە دەکەوێتە نێو بازنەی خراپەوە، بۆیە ئەو (دۆستە بکوژ)ە کە لە ڕووکەشدا وەکو فریادڕەس هات، ئێستا [illegible] جەلاد دەبینێ.

((من تاکە مرۆڤم
پێکەوە دۆست و دووژمن
دەبێت لە دەستیان ڕابکەم
من ئەو نەفرەتەم ئەی دڵ
ئەو نەفرەتە!))

لە پاژی یەکەمدا، لەبارەی ئەم پارچە شیعرەوە قسەمان کرد، دەتوانین لەم پاژەشدا لە ڕوانگەیەکی دیکەوە باسی بکەین. خیانەتی دۆست، ترسناکترین جۆری خیانەتە، خیانەتێك هێندە بە ئازارە، فریای ئەوە ناکەوین پارچە شکاوەکانی دڵمان کۆبکەینەوە، فریای ئەوە

ناکەوین بە دۆست بڵێین: ئەی دوژمن بۆچی ئاوات کرد؟! فریای ئەوە ناکەوین دنیا بە بۆیەی سپی ڕەنگ بکەین و سڵاو لە ئاشتی بکەین، چونکە هەمیشە خیانەتی دۆست لە پێشەوەی هەموو ئەو خیانەتانەیە، دنیا پڕ دەکەن لە سەراب و زۆرابەکانمان وەکو شەمەندەفەری جوانی و شەمشەمەکوێرە وەکو چێلەکەی ئارامی پێ دەناسێنن، بۆیە بە ئازارترین جۆری خیانەت، خیانەتی دۆستە بەرامبەر دۆست، خیانەتی جوانییە بەرامبەری دڵ!

(نیتشە) هەستی بە کاریگەری ئەو خۆبەکەمزانینە کردبوو کە هەندێ جار وا لە کۆیلە دەکا، بەرامبەری گەورەکەی بوەستێتەوە و ببێتە ڕزگارکەری دنیا. مرۆڤی باڵا کە لەوپەڕی چاکە و خراپەیە(خیانەتیش وەکو دۆخێك لە خراپە)، گاڵتە بە هەموو تراژیدیایەك دەکا، هەوڵ دەدا مناڵەکەشی باڵا بێت، مرۆڤی باڵا ئامانجە نەك جۆری مرۆڤ، بۆیە ئەوانەی وەکو توخمێك یاخود جۆرێکی مرۆڤ لەبارەی مرۆڤی باڵاوە دەدوێن، نەیانتوانیوە لە جەوهەری ئەو مرۆڤ بگەن، بەڵکو سەرابێك لە تێنەگەیشتن بەیان دەکەن، چونکە وەکو گوتمان: مرۆڤی باڵا ئامانجە نەك جۆری مرۆڤ، هەرکاتێك مرۆڤی باڵا وەکو جۆری مرۆڤ بینرا، ئەوا لە حەقیقەتی ئەو ئامانجە کە مرۆڤی باڵایە، دووردەکەوینەوە.

دوورکەوتنەوە لە دۆست لەبەر بوونی بەرژەوەندییەك کە لەنێو هەناسەی دەستێکی تردا دەستدەکەوێ، خستنەڕووی تەرزێکی دیکەی خیانەتە، ئەوە خیانەتە وا لە کەسێك دەکا واز لە هەندێك لە دۆستانی بهێنێ لەبەر ئەوەی کاری ئەو لە ئێستادا سپاردەی کەسانێك کراوە کە لە جنسی جوانی نین، چونکە ناکرێ کەسێك جوان بێت و ببێتە بەشێك لە خیانەتی کەسێك بەرامبەر کەسێکی تر. ئەو دنیا پڕ لە خیانەتە کە شاعیر باسی دەکا، درێژدەبێتەوە تا سنووری گەیشتن بە خیانەتێکی گەورەتر کە خیانەتی خودە بەرامبەر خود خۆی، واتە ئەوکاتەی ئەو خودە نائومێد دەبێت خیانەت لەوانی تر بکا و دەسەڵاتی ئەوەی نییە وەها خیانەتێك بکا، ناچار خیانەت لە خودی خۆی دەکا و دەبێتە خائینێکی ئەبەدی کە تا کۆتایی ئەو خودە، خیانەتی خود ئیدامە پێدەدا.

پاژی سێیەم: خود لەنێوان ئاگر و جیهاندا

وەکو لە پاژی یەکەم و دووەمدا باسی ئەو نائومێدییە مەزنەمان کرد کە شاعیر باسی کرد و بە خیانەت کۆتایی پێهێنا، ئێستا وێنایەك لە جیهانی ئاگرین دێتە پێشەوە کە خود بەرەو ئاگرستانی ڕۆح دەبا و وای لێدەکا پرسیار لەبارەی ئەو جیهانە پڕ لە ئازارەوە بکا، خۆی تیادا دەبینێتەوە و نمایشی ڕۆحی خۆی تیادا دەکا.

((هەڵبکە ئەی هەوای ناو سەرم
جیهان بخەرە ترسەوە
وەك دڵی من کە گڕ دەخوات
لە تاو سەرێك کە ئاگرە))

ئەو هەوایەی شاعیر باسی دەکا، دەبێت کوژێنەرەوەی ئەو جیهانە ترساو و دڵە گڕگرتووەی کە ئاگر ناسنامەیەتی، ناسنامەی گڕ کە بە زمانی ئاگر گوزارشت لە سووتانی خود دەکا و ڕێساکانی تەنیایی بە فڕچەی نائومێدی دەکێشێ و ئازارەکان لە پەنجەرەی ئاوەوە هەڵدەداتە نێو کانیاوی نائومێدییەوە، بۆیە مەسەلەی بوونی سەرێك لە ئاگر دەبێتە چەقی باس و نازانرێ چۆن شاعیر لە سیاقی ئەو دڵە پڕ لە گڕە ڕزگاربکرێ مەگەر بە هاتنی ئەو هەوا فێنك و کوژێنەرەوەیەی کە لە سەری شاعیرەوە سەرچاوە دەگرێ و دەبێتە پێدەشتی کوژاندنەوەی ئەو ئاگرەی هەموو وجدی شاعیری خستێتە بەردەمی گریمانەی ئاگر و سووتانەوە، دەستەکانی شاعیری خستێتە بەردەمی دەرگای فڕین و کەوتنەوە، ڕۆحی شاعیری خستێتە بەردەمی ئەستانەی تەنیایی و مردنەوە.

ئەوەی لە شیعرەکەدا دەبینرێ، جۆرێك لە بەزەییهاتنەوەیەك بە خود. (نیتشە) بەزەییهاتنەوەی دەخستە نێو چوارچێوەی خراپەوە، چونکە پێیوابوو ئەوکاتەی تۆ بەزەییت بە من دێتەوە، لەبەر ئەوە نییە منت خۆشدەوێ، بەڵکو بۆ ئەوە بەزەییت بە من دێتەوە، تا ئەو ترسە لە خۆت دووربخەیتەوە و ئەوەی بەسەر من هاتووە، وای نیشان بدەی کە ترسێك نییە ڕووبەڕووی تۆ ببێتەوە، ئەمەش وا دەکا بەزەییت بە من بێتەوە تا ترسی ئەوە لەخۆت دووربخەیتەوە، ئەو شتەی بەسەر من هاتووە، بەسەر تۆش بێت. لای (نیتشە)، ئازار مرۆڤ بەهێز دەکا و پێویستییە، بۆیە بەزەیی بە چوارچێوەی خراپەوە دەبەستەوە، لەو پارچە شیعری خوارەوە زیاتر قسە لەسەر ئەم بابەتە دەکەین.

کاتێ مرۆڤ بەزەیی بە ئەوی تردا دێتەوە، بۆچوونی جیاواز لەبارەی ئەو بەزەییەوە دروست دەبێت، بەڵام ئەی بەزەییهاتنەوەی بە خود واتای چییە، مرۆڤ کاتێ بەزەیی بە خۆی دێتەوە نیشانەی چییە؟! نیشانەی بێهێزییەتی یاخود نیشانەی ئەوەیە کە حەقیقەتێك کە لەنێو خوددا هەیە پێویستی بەوە هەیە بۆ ئەوانەی تریش دەربکەوێ؟. سەرچاوەی ئەو بەزەییە، ئازارێکە کە لەوانەی ترەوە گەیشتووە بە خود. شاعیر لە دەرنجامی ئەو بەزەییە، خودێکی بەهێز نمایش دەکا، بەو واتایەی بەزەییهاتنەوە بە خود، وای نەکردووە شاعیر ببێتە کەسێکی بێهێز، بەڵکو سەرەڕای هەموو ئازار و نائومێدی و خیانەتێك، هێشتا بەدوای هەوایەك دەگەڕێ لەنێو سەری خۆیدا کە ئازارەکانی بەکۆتا بێنێت و خەمەکانی بکات بە ئاوازێك بۆ مانەوە و ژیان.

((پێشنیاز:
لە گەڕان و هەڵهاتن و کەوتن مەترسن..
بەیانی هەر وەکو ئێستایە
سەدان بەیانی دێت بەبێ دەنگی کەڵەشێر
من زۆرم دیون لەو بەیانییە بێمروەتانە
ئیتر خۆم کاتێکم ناولێناوە بەیانی.))

لە کۆتایی گەشتەکەیدا، شاعیر دەیەوێ پێمان بڵێ کە لەو ژیانە ماندووکەرە، مادام هەموو شتەکان دووبارەن، کەواتە ئازارەکانیش دووبارەن، ئازاری دووبارەش شایانی ئەوە نییە لێی بترسی، بەڵکو دەبێت بە پەڕەموچەی هیچ لەسەر کاغەزێکی لە هیچ وێنای بکێشرێ، ترسانیش لە هەڵهاتن و کەوتن، لە کاتێکدا کە بەیانی هەر وەکو ئێستایە و کەڵەشێرێك نییە بقووقێنێ، ئیتر دەبەنگییە، بەڵکو دەبێت مرۆڤ خۆی کاتێك بدۆزێتەوە ناوی بنێ بەیانی و شەوێك بدۆزێتەوە ناوی بنێ شەو و ڕابردووێك بدۆزێتەوە ناوی بنێ دوێنێ، مادام خەڵکی لە دەنگی کەڵەشێر دەترسن، کەواتە هاتنی بەیانی بۆ ئەو ترسنۆکانە سوودی نییە، وەکو دەگوترێ: بۆیە خەڵکی زیاتر حەز لە مریشك دەکەن نەك کەڵەشێر، چونکە خەڵکی بەدوای ئەو شتەوەیە سکیان تێر دەکا، نەك ئەو شتەی خەبەریان دەکاتەوە.

وەکو گوتمان (نیتشە) بەردەوام لەگەڵ ئەو بۆچونە بوو کە ئازار مرۆڤ بەهێز دەکا، بۆیە مانەوەی ئازاری لەگەڵ مرۆڤ وەکو پێویستییەك، بە گەورە دەزانی، ئەو پێیوابوو مادام ئازار مرۆڤ بەهێز دەکا، کەواتە پێویستە ڕووبەڕووی ببینەوە، ئەمەش پێچەوانەی دیدگای (شۆپنهاوەر) بوو کە ئەمیان ئازاری وەکو پێویستییەك نەدەبینی، ئەگەرچی لە سەرەتادا (نیتشە) و (واگنەر)ی هاوڕێی هەردووکیان لەژێر کاریگەری دیدگا فەلسەفییەکانی (شۆپنهاوەر) بوون، بەڵام دواتر بابەت و تێڕوانینەکانیان دەبەنە نێو قاڵبێکی دیکەوە و لە کۆمەڵێك روانگەوە بۆچوونەکانی (نیتشە) دژی بۆچوونەکانی (شۆپنهاوەر) دەوەستنەوە، یەکێك لەو مەسەلانە بابەتی ئازارە کە هەمیشە (نیتشە) پێیوابوو ئازار پێویستییە نەك سزایەك بێت تووشمان هاتبێت، بۆیە مرۆڤی بەهێز لەگەڵ ئازار دەجەنگێ.

شاعیر لەم شیعرەدا، ئازارەکانی دەبەستێتەوە بە عەقڵەوە. پەیوەندی نێوان عەقڵ و حەقیقەت پەیوەندییەکی سروشتییە و دەستکرد نییە، ئەو پەیوەندییە پەیوەستە بە بیرکردنەوەوە. دنیای عەقڵ لە حەقیقەت دەگەڕێ و دەدوێ، ئینجا ئەو حەقیقەتە لە شەقامی (وەهمەکان)دا پیاسە بکا یان لە شۆستەی (واقیع)دا، گرنگ حەقیقەتێك هەیە و واتا عەقڵییەکانی لە خۆیدا مەڵاس داوە، یان دەکرێ بڵێین، عەقڵێك هەیە و ماناکانی حەقیقەتی لە خۆیدا مەڵاس داوە. دنیای عەقڵ، دنیای

وردبـــوونەوەيە لە واقيـــع و وەهـــم و ديـــار و ناديـــار و گشـــت و بەراوردكردنى ئەو گشتە لەگەڵ هيچ و درێژكردنەوەى كردارەكان تا ئاستى گەيشتن بە ئەنجام. ئەو كاتەى عەقڵ زۆرترين پرسيار لەدواى خۆيدا جێدێڵێ، سەلماندنى سەركەوتنى ع□ق□ك□ ئاسان ناكەوێتەوە. بەشێك لە پرسيارەكان، هەڵگرى وەڵامەكانن لەنێو خۆياندا و بەشێكى تريان دۆزەرەوەى پرسيارى زياتر و بنياتنەرى وەڵامى زياترن.

ئايا شاعير لەم دەقەيدا پرسيارەكانى لە كوێوە سەرچاوە دەگرن؟

پرسيارى مرۆڤ بەرهەمى ونبوونى حەقيقەتێك يان شتێكە، دەشێ ئەو حەقيقەتە ونە بـــوونى هەبێ، بەڵـــام كەســـى پرســـياركەر كە دوورە لەو حەقيقەتە يان لەو شتە، لە دەرەنجامى ونبوونى ئەو شتەى بەدوايدا دەگەڕێ، تـــــووشى گومـــــان هـــــاتووە، بۆيە دەيەوێ لە ڕێگـــــاى پرسياركردنەوە، ئەو گومانە لە خۆى دووربخاتەوە. پرسيارەكان دەست لە ملى وەڵامەكان ناكەن لە ئانى بوونى ناكۆكى فيكريدا, يانى كاتى ئـــاشتبوونەوەى پرســـيار و وەڵامەكـــان پەيوەســـت نييە بە كێشە فيكرييەكانەوە، لەوانەيە بوونى كێشەى فيكرى زياتر، گومانى زياتر و پرسيارى زياتر دروست بكەن، بەڵام بە وەڵامى كەمترەوە .

ئەنجام:

(سڵاو لە بيكێت)ى (داستان بەرزان)، هەوڵێكە بۆ دەرخستنى نهێنييە شاراوەكانى خود و داماڵينى ئەو ديوە كرێت و دزێوەى هەميشە وەكو جەوهەر نمايش كراوە. شاعير گەرەكيەتى نهێنييەكان ئاشكرا بكا، نهێنييە خودييەكان كە ئازارى هەميشەيين و هاوزەمان لەخۆگرى ئەو پرســيارە گەورانــەن، مــرۆڤ دەيــەوێ نمايشيــان بكــا و بيانكــاتە كەرەستەيەك بۆ خزانە نێو باوەشى ئاسوودەيى و حەقيقەتى زيندەگى، حەقيقەتێك بە هەمان فڵچەى ئەو وەهمە نەخشێنراوە كە كراوە بە هۆكارى مانەوە و بوون، بوونێك كە وەهمە و درۆيەكى ديكەى ژيانە، بۆ ڕزگاربوون لەو درۆ گەورەيە كە ناوى ژيانە، شاعير وزەى زياتر كۆدەكاتەوە، لەڕێگاى ناسينى زياترى خود و ئەوى تر و گەردوون و خودا.

سەرنج:

ئەو شيعرەى كاك (داستان بەرزان)، لە ژمارە (321)ى گۆڤارى (ڕامان) بڵاوبۆتەوە، بۆ خوێندنەوەى تەواوى شيعرەكە، دەتوانن بگەڕێنەوە بۆ گۆڤارەكە.

پەراوێزەكان:

(1) فەيلەسوفێكى ئەڵمانييە كە (وەهاى گوت زەردەشت) لە ديارترين كتێبەكانيەتى، لە چوار بەش پێك هاتووە، بە دەربڕينێكى شاعيرانە

نووسراوە. (نیتشە) لەم کتێبەدا، هەوڵی تێکشکاندنی خاچیدا. کورتەی کتێبەکە ئەوەیە کە (زەردەشت) دوای دە ساڵ گۆشەگیری، لە ئەشکەوت دێتە دەرەوە.

(2) فەیلەسوفێکی ئەڵمانییە، پێیوابوو ئەوەی کە لەم ژینە فەرمانڕەوایی دەکا، عەقڵ نییە، بەڵکو ئیرادەیەکی وەحشییە کە عەقڵ بەکاردەهێنێ بۆ گشت مەبەستە ڕەشەکانی خۆی، ئەو ئیرادەیە ڕیشەی بوونە و هەموو نەهامەتییەکانی ژیان، لەوەوە سەرچاوە دەگرن. ئایدیالیستی تەواو نەبوو، هیچ کەس وەکو ئەو ڕەخنەی لە مەتریالیزم نەگرتووە. ئیرادە پەیوەست نییە بە کات و شوێنەوە، واتە خودی هەبوونە و لە دەرەوەی کات و شوێنە، کەواتە تاك و تەنیایە. هەرچەند پلەی بوونەوەر نزم بێت، ئیرادە هێندەی تر زاڵە بەسەر بوونیدا، بۆیە کرداری ئاژەڵەکان، هەمووی ئیرادەیە، کرداری مرۆڤەکان هەندێکی پێچراوە بە عەقڵەوە، تەنیا کرداری مرۆڤە بەرزەکانە کە زیاتر لەسەر بنەمای عەقڵە نەك ئیرادە.

(3) لە ئەڵمانیا لە دژی پاپا شۆڕشی کرد و چەندین چاکسازی دروست کرد کە بووە هۆی دروستبوونی ئایینی پرۆتستانت. جەختی لەسەر وازهێنان لە گۆشەگیری کردەوە. زەواج لە مەسیحیەتی ڕاستەقینەدا جگە لە گونجانێکی سەرپێنراوی مرۆڤ لەگەڵ سروشتە تاوانبارەکەی خۆی، زیاتر نییە، بەڵام مارتن لۆتەر هاوسەرگیری بە جوان و پیرۆز دانا.

سەرچاوەکان.

1: سڵاو لە بیکێت، داستان بەرزان، ژمارە (321)ی گۆڤاری ڕامان.
2: چیرۆکی ئایینەکان، سلێمان مەزهەر، و: لوقمان حاجی قادر
3: فەلسەفە بۆ ئەوکەسەی دەیەوێت، د. نەبیل عبدالحمید عبدالجبار، و: هاوار محەمەد ڕەشید
4: سەفەر بەرەو مناڵی بە کەشتیی گەورەبوون، بێند باجەلان، ژمارە (69-70)ی گۆڤاری گەلاوێژی نوێ.
5: فەلسەفە و ژیان، فاروق ڕەفیق، سلێمانی، 2009

کورتەچیرۆک: ئاوارە.. نووسینی:

ئامانج شەروانی

سەیرێکی بنمیچە کونکونەکەی ڕەشماڵەکەی کرد، ئۆفێکی کرد، سەرنجێکی هیسی لالە شووشە تەنییاوییەکەی دا، ئاخێکی هەڵکێشا. ڕۆژە ڕەشەکانی ژیانی خۆی بیر دەهاتەوە. ئەم ڕۆژەی کەوتەوە بیری کە لەپێش دەرگای ژووری بەڕێوەبەری فێرگەکەیان وەستابوو، مامۆستا پەستاوە لە پێیە، ورگنەکەی بەردەمی لێی دەخوڕییەوە و دەم نا دەمیش پەلاقەیەکی بەهێزی دەخەواندە، گوایە دوو وشەی کوردی لە دەم هاتبووە دەرەوە.
قسەکەی باپیرەی کەوتەوە یادی، کە ئەویش لە باپیری خۆیەوە بیستبووی، کە ئەوان لە نەوەی سەرکردەی قارەمان شێرکۆی مامی سەڵاحەددین بوون، لە دەستی دڕندەیی مەمالیکە تورکەکان لە قاهیرەوە لە سەرەتای سەدەی چواردە بەرەو گوندێکی نزیک کۆبانێ سەریان هەڵگرتبوو. کەچی هەتاوەکوو ئێستاش عەرەبە گەڕیدەکانی ئەوە پێیان دەگوتن ئەوە بێگانەن و ئێرە وڵاتی ئەوە نییە!
دایکی دەیگێڕایەوە، کە ماڵباتی وان چەندین جاران لە لایەن تورکە عوسمانییە داگیرکەرەکان، لەم گوند بۆ ئەو گوند ڕاگوێزرابوونەوە، چەندین جار ئاوارەی ئەم دێ و ئەو دێ کرابوون، بە بیانووی ئەوەی کە بە ڕەچەڵەک دەگەیشتنەوە سەر بەدرخانییە بۆتانییەکان و بوونیان هەڕەشەیە بۆ سەر یەکێتیی خاکی پیرۆزی عوسمانی.
هێشتا بەهاری شانزەهەمی تەمەنی نەبینیبوو، شەڕ چەند ساڵێک بوو هەڵگیرسابوو، لەگەڵ برا گەورەکەی، لە گوندێکی نزیک کۆبانێ، لە دژی دڕندەییەکانی داعش لە سەنگەر بوو، لەم ڕۆژە ڕەشەی کە دڕندە ئیسلامییە داعشییەکان وەکوو جۆوجانەوەر ئەم ناوەیان پڕ کردبووەوە.
وەکوو خووی هەمیشەییان، لەم سەربڕین بۆ ئەو پەلبڕین دەڕۆیشتن.
هەر لەوە لاقێکی وییان قرتاندبوو، هەر لە پێش چاوەکانیشی سەری تاقە برایەکەیان بڕیبوو. ئاخ چ ڕۆژگارێکی ڕەش بوو.
چەند حەفتەیەکی بەم شێوەیە، بە لاقێکی قرتاوی تیمار نەکراو، لە ژێرزەمینێکی شێداری تاریک، بەسەر بردبوو. چ ئاواتێکی بەم ژیانە نەمابوو، ئارام ئارام لە چاوەڕوانی مەرگدا بوو. ئەمە بوو ڕۆژێک، سەر لە بەیانی زوو، لەگەڵ یەکەم تیشکی ئاسۆ، لەبری مەرگ، چەند شەڕڤانێکی کوردی دلێر بەژوورە کەوتن، لەم مردنە مسۆگەرە قوتاریان کرد، دەستبەجێش ڕەوانەی نەخۆشخانەی سەرەکیی عەفرینیان کرد.
سەر لە بەیانییەک، تازە لە نەخۆشخانە دەرچووبوو، لەگەنە ماستەک لەبەر دەمی و پارچە نانەکیش بە دەستییەوە، بیری لە برایە جوانەمەرگەکەی دەکردەوە، بیری لەم ڕۆژانە دەکردەوە کە بەیەکەوە لە ڕێگای فێرگە، یان بە دەم یاری کردنەوە، باسی داهاتووی خۆیان

دەکرد، باسی خەونەکانیان دەکرد. لە ناکاو، حریت و حۆری جەندرمە تورکە توورانییەکان، ئەڵڵاهوئەکبەری تیرۆریستە عەرەبە ئیسلامییەکان ئەویان ڕاچڵەکاند. بەرچاوانی ڕەش بوو، دەنگ و تەراتێنیان هەر لە هی داعشەکان دەچوو. هەتا ئێستاش داخی ئەو ڕۆژەی لە دڵ دەرنەچووە، هەتا ئێستاش جێگەی فرمێسکەکانی وشک نەبووەتەوە.

چەند ساڵێکە لە کامپێکی نزیک حەلەب، لە ڕەشماڵێکی کونکونی سارد، لەگەڵ چەند سەد کوردێکی تر، لەژێر لێزمەی باران، لەبەر تینی بەهێزی هەتاوی هاوینان، ئاوارەی ئەم دەشت و دەرەن. هەموو ڕۆژێکیان بە ئومێدی گەڕانەوە بۆ شارەکەی خۆیان، گوندەکەی خۆیان، زێدی باوباپیرانیان دەکەنەوە، هەموو شەوێکیان بە هیوای دیدەنیی ئازیزانیان بەسەر دەبەن. ئاخ بۆ دەنگی هەناسەی نەنە گیان، ئاخ بۆ چایە گەرمەکەی دەستی دایەی، ئاخ بۆ چیرۆک و بەسەرهاتە خۆشەکانی باپیرە. ئاخۆ دەبێت ئەم ڕۆژانە بەنەوە، ئاخۆ دەبێت جارێکی تر چاوی بە دایک و باوکە پەککەوتووەکەیی، خوشکە بچکۆلانەکەی، دایە گەورە و باوە گەورە دەسەزەکەی بکەوێتەوە.

هەر لەنێو گێژاوی ئەم بیرکردنەوانە بوو، گوێی لە دەنگی هاڕەهاڕی جەندرمە تورکە عوسمانییەکان، تیرۆریستە عەرەبە ئیسلامییەکانی تەحریرولشام بوو، دەنگی زیڕەی منداڵەکان، قیژەی دایکەکان، ناڵەی باوکەکان ئەم ناوەیان پڕ کردەوە. پێش ئەوەی بتوانێت لە شوێنی خۆی هەڵبستێتەوە، شمشێرێکی ژەهراویی بە ملی داهێنرا و ئاڵایەکی خوێناویی تورکییان لەسەر لاشەکەی چەقاند.

ڕاڤەی وشەکان:

هیس: دووکەڵی ئاگر

لالە: چرا

تەنی: واتە ئەو تەنە ڕەشانەی کە لە ئەنجامی سووتان دروست دەبن،

تەنیاوی: واتە شتێکی بە تەنی ڕووپۆشکراو.

کورد چۆن بەرگری لە خۆی بکات

لە بەرامبەر زوڵم و ستەمی دەوڵەتی تورکیا.. وهاب شاڵ محمد

کورد دەتوانێت لە ئاوێتەیەک لە ستراتیژی سیاسی و دیپلۆماسی و یاسایی بۆ بەرگریکردن لە خۆی لە بەرامبەر زوڵم و ستەمی دەوڵەتی تورکیا لە ئاستی نێودەوڵەتیدا کەڵک وەربگرێت. لێرەدا چەند ڕێگەیەکی ئەگەری دەخەینەڕوو:

1. ڕێکخراوە نێودەوڵەتییەکان و پرۆسەی یاسایی ڕاپۆرتکردنی تاوانەکان بۆ دادگا نێودەوڵەتییەکان: ئەگەر بەڵگەی پێشێلکردنی مافەکانی مرۆڤ هەبێت، دەتوانرێت دۆسیەکان بخرێنە بەردەم دادگا نێودەوڵەتییەکانی وەک دادگای تاوانە نێودەوڵەتییەکان (ICC) یان دادگای مافی مرۆڤی ئەوروپا (ECHR). هاوکاری لەگەڵ نەتەوە یەکگرتووەکان: ڕێکخراوە کوردییەکان دەتوانن ئەو پرسە لە ئۆرگانەکانی نەتەوە یەکگرتووەکان وەک ئەنجومەنی مافی مرۆڤ یان ئەنجومەنی ئاسایش وروژێنن و پێشێلکارییەکان وەک هەڕەشەیەک بۆ سەر ئاشتی و ئاسایشی نێودەوڵەتی بەڵگەدار بکەن. لۆبیکردن بۆ گەمارۆکان: هەوڵدان بۆ بەدەستهێنانی سزای نێودەوڵەتی دژی تورکیا، بەتایبەتی لەسەر بابەتەکانی پەیوەست بە گۆشەگیری نەتەوەیی و تاوانەکانی جەنگ.
2. دیپلۆماسی و هاوپەیمانی لەگەڵ دەوڵەتانی تر: کورد دەتوانێت داوای پشتیوانی لەو وڵاتانە بکات کە لە مێژوودا بەرژەوەندییان لە مافەکانی مرۆڤ نیشانداوە یان بەرژەوەندی ستراتیژییان لە ناوچەکەدا هەیە. بەهێزکردنی نوێنەرایەتی: دامەزراندنی نوێنەرایەتی لە کۆڕ و شارە نێودەوڵەتییەکان (هاوشێوەی ڕۆڵی دەسەڵاتی فەلەستین) بۆ بنیاتنانی پشتیوانی سیاسی. هاوپەیمانی لەگەڵ گروپە چەوساوەکانی تر: هاوکاری لەگەڵ بزووتنەوە قەومی یان سیاسییەکانی تر کە بەهەمان شێوە لەژێر سیاسەتەکانی تورکیادا ئازار دەچێژن، بۆ زیادکردنی فشارەکان لە ئاستی نێودەوڵەتیدا.
3. پێکهێنانی بیروڕا و میدیا هۆشیاری نێودەوڵەتی: بەکارهێنانی

سۆشیال میدیا و دۆکیۆمێنتاری و ڕاپۆرت بۆ بڵاوکردنەوەی زانیاری لەسەر ئەو زوڵمە. ئاشکراکردنی خراپ بەکارهێنان لە ڕێگەی میدیای نێودەوڵەتی بەناوبانگەوە. نوێنەرایەتی فەرهەنگی: تیشک خستنە سەر کولتوور و مێژووی کورد بۆ بنیاتنانی هاوسۆزی لەگەڵ کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی. توێژینەوەی ئەکادیمی و سیاسەت: پشتگیری لە توێژینەوە و ڕاپۆرتەکان لەسەر ستەم کە دەتوانێت کاریگەری لەسەر بڕیاردەران هەبێت لەسەر ئاستی جیهانی.

4. پاڵپشتی کۆمەڵگای مەدەنی ڕێکخراوەکانی مافی مرۆڤ: لەگەڵ ڕێکخراوە نێودەوڵەتییەکانی وەک ئەمنستی ئینتەرناشناڵ و هیومان ڕایتس وۆچ کاردەکەن بۆ بەڵگەنامەکردن و ڕاپۆرتکردنی پێشێلکارییەکان. ڕای گشتی: بەشداریکردنی گروپە چالاکوانە نێودەوڵەتییەکان و داکۆکیکارانی مافی مرۆڤ بۆ فشارخستنە سەر حکومەتەکان بۆ ئەوەی کاربکەن. ڕەوەند: کۆکردنەوەی ڕەوەندی کوردی لە ئەوروپا و ئەمریکای باکوور بۆ کاریگەری لەسەر سیاسەت لە وڵاتەکانیان.
5. فشارە ئابوری و سیاسییەکان بایکۆتی ئابووری: هاندانی سزای ئابووری و بایکۆتی کاڵا و خزمەتگوزارییەکانی تورکیا وەک ئامرازێک بۆ فشارخستنە سەر حکومەت. هاندانی بارودۆخی بازرگانی دادپەروەرانە: کاریگەری لەسەر کۆمپانیا نێودەوڵەتییەکان بۆ ئەوەی وەبەرهێنان لەو ناوچانە نەکەن کە ستەم لە خراپترین ئاستیدایە.
6. بنیاتنانی ئۆتۆنۆمی و شەرعیەت پەرەپێدانی ناوچە ئۆتۆنۆمەکان: لەو ناوچانەی کە کورد لە ژێر دەسەڵاتیدایە (بۆ نموونە لە ڕۆژاڤا)، بە پێشخستنی دیموکراسی و یەکسانی و سەقامگیری سەرکەوتن لە خۆبەڕێوەبەریدا نیشان بدە. ئەمەش دەتوانێت پشتیوانی نێودەوڵەتی دروست بکات. بەدواداچوون بۆ دانپێدانان: کارکردن بۆ بەدەستهێنانی دانپێدانان بە ناوچە یان ڕێکخراوە سەربەخۆکانی کوردی وەک ئەکتەری شەرعی لە سیاسەتی نێودەوڵەتیدا.

ئەنجام

کورد پێویستی بە کەڵک وەرگرتن لە تێکەڵەیەک لە هاوکاری ستراتیژی و داکۆکی و ئامرازی یاسایی بۆ زیادکردنی پشتیوانی نێودەوڵەتی. ئامانجێکی درێژخایەن دەتوانێ دروستکردنی یەکڕیزی بێت لە نێوان گروپە kجیاوازەکانی کورد و دامەزراندنی ئەجێندایەکی ڕوون بۆ چۆنیەتی بەدیهێنانی ستەم لە ئاستی جیهانیدا.

نوسینی/وهاب شاە محمد

منـداڵیت بەرم نـادا.. مەولـود ئیبراهیم حەسەن

-تکایە منداڵیەتی خۆتان بپارێزن.

(١)

من بەخۆشەویستی تۆوە
لەدایک بووم
ناوکم بڕا
چاوم بە خۆشەویستی تۆوە
کرایەوە
بەشیری خۆشەویستی تۆوە
مەمکدرام
دارە دارەمکرد
بەخۆشەویستی تۆوە
زارم پژا
کەوتمە سەرپێ
بە خۆشەویستی تۆوە
لە دایک بووم
لە وڵاتی خۆشەویستی تۆوە
گەورە بووم
لە نێو خۆشەویستی تۆشدا
دەمرم

(٢)

لە هەموو گەڕەک
تەنیا من و تۆ
زۆر بە منداڵی
یەکترمان خۆشدەویست

خەڵکەکە هەموو
بە سوک سەیریان دەکردین
ئێستاش
تێنەگ□ یشتم
خۆشەویستی بۆچی سوکای□ تیە

(٣)
زوڵفەکانت
وەک تیرە ماری ڕەش
بە نێو پەنجەکانم دا خزین
چ جوان و پڕ ترس بوو
ڕۆیشتنەکەت

(٤)
بە منداڵی
باوەشم
پڕ لە گەرمایی
کورتە خەوی تۆ بوو
ئەی ژن
ئێستا بەفریش دەبارێ
من هەر تۆم لە باوەشە

(٥)
بە گێڕانەوەی چیڕۆکی
شەڕو ئاشتبوونەوەی منداڵیمان
خەوم لێکەوت
وەرە
بە قژڕاکێشانەکانی گەنجی
خ□ بەرم کەوە

(٦)
ئەو خواردنە سادەیەی
جاری یەکەم
پێکەوە خواردمان
چەندین ساڵە
لێ ناگەڕێ برسیبم
نانخواردن لە گەڵ تۆ
چەند ئابووریە

(٧)
کە منداڵ بووی
یەکەمجار
لێنەگەڕای ماچت کەم
هەموو ماچەکانی گەنجیمان
تۆڵەی ئەو ماچەی
بۆ نەکردووم□ تەوە

(٨)
بڕیار بوو پێکەوە
بچینە دەرەوە
گەیشمە بەر دەرگا
گوتت
دایکم لێناگەڕێ
ئێستاش
هەر جارێکی دەڵێی دایکم
وادەزانم لێناگەڕێ

(٩)
سێوی نەگەییوی
حەوشەکەتانمان لێکردەوە
دایکت هاواری کرد
لێگەڕێن
با گەور□ بێت
چ خۆش بوو
گەورە نەبووباین

(١٠)
بە منداڵی نەمزانی
بووکە شووشەیەکی تۆم شکاند
بە پیری
تۆڵەی خۆت کردەوە
دڵت شاکاندم

(١١)
کە منداڵ بووین
زۆر دەترساین
خەڵک پێکەوە بمانبێنن

بە گەنجی چەند دڵخۆش بووین
کە بە یێکەوە دەبینراین

(١٢)
بە منداڵی
من پایزم خۆشدەویست
تۆ بەهار
ئێستا تۆ
پایزت خۆشدەوێ
من بەهار
لەو ساڵی تەمەن وەرز لێکدا بڕاوە
کەی پێکدەگەین

(١٣)
هەموو ئێواران
کە لێکدادەبڕاین
غارم دەدا
بەرەو پێکگەیشتنی بەیانی
کەی پێکدەگەین
ئێستا
کە ناتوانم غاربدەم

(١٤)
کە منداڵ بووین
من تەنیا بەڕەنگی چاوەکانت
تۆم دەناسیەوە
چۆنت بناسمەوە
ئێستا
کە هەموو دەستە خوشکەکانیشت
چاویلکەیان لە چاو کردووە

(١٥)
منداڵیت بەرم نادا
تۆ هەمیشە
توڕەو بەناز بووی
ئێستاش
من بەم پیریە
بەردەوام

بیبەر و هەنگوین دەخۆم

(١٦)
منداڵ بووین
كە شەڕمان دەكرد
كەس نەبوو
ئاشتمان كاتەوە
بەم پیرییە
زۆر كەس هەن
لێكمان دەكەن

(١٧)
كە منداڵ بووم
لەسەری كۆڵان
چاوەڕێم دەكردی
تا دەهاتی
دەتوامەوە
كە دەهاتی
دەژیامەوە

(١٨)
بە منداڵی
كە پێدەكەنیت
گەڕەك گوڵ دايد□ پۆشی
كە تووڕە دەبووی
وڵات دەكەوتە ڕەشپۆشی

(١٩)
منداڵ بووم
حەزم دەكرد
هەموو منداڵانی گەڕەک
كوێر بن
نەوەک تۆ ببینن
ئێستا حەز دەكەم
چاوی هەموو
گەنجانی وڵات هی من بێت
تەنیا
بۆ بینینی تۆ

(٢٠)
بە منداڵى
ناوى تۆ
كانيى هەڵقوڵێنى
هەموو جوانىەكانى ژيان بوو
ئێستا
چاوى تۆ
پەنجەرەى
بينينى دوا ڕۆژە

(٢١)
بە منداڵى
يەكەمجار
ويستم دەستت بگرم
هەموو گيانم كەوتە لەرزين
ئێستا
لەرزينى پيرى لێناگەڕێ

(٢٢)
كە منداڵ بووين
لە سايەى عەشقەوە
هەموو وڵات
هى ئێمە بوو
ئێستا پير بووين
ژوورێكمان دەسناكەوێ

(٢٣)
ئێستاش
بەم پيريەوە
هەرجارێكى
دەچمەوە گەڕەكى منداڵى
تەمەن لە بيردەكەم
بە دواى خانووە
كۆنەكەتان دا دەگەڕێم

(٢٤)
لە قوتابخانە
هەموو جارێ

پارچە کاغەزێکت دەخستە
نێو جانتاکەم
لێی نووسرابوو خۆشم دەوێی
ئێستاش
بەم خانەنشینیە
لە نێو هەموو جانتکانم
بەدوای ئەم پارچە کاغەزە دا دەگەڕێم

(٢٥)
ئەلف و بێی نووسینم
لە بیرکردووە
کەس و کاری خۆم
ناناسمەوە
ناوی خۆشم
لە بیر چووەتەوە
لە وەڵامی هەموو پرسیارێکا
دەڵێم پەری

(٢٦)
چومە لای دکتۆر
بۆ چارەسەری
گووتی کوێت دێشی؟
گوتم پەری
گووتی هۆی چیە؟
گوتم پەری
گووتی لە کەیەوە؟
گوتم پەری
گووتی لەگەڵ کێ؟
گوتم پەری
دکتۆر گوتی
خەرەفاوە

(٢٧)
ڕۆژی یەکەمی
چوونە قوتابخانەمان
گوڵێکت پێدام
خستمە نێو کتێبی ئەلف و بێوە
ئێستاش

بەم پیریەوە
هەر کتێبێکم دەسکەوێ
بەدوای ئەم گوڵی دیاری
منداڵیە دا دەگەڕێم

(٢٨)
لە تاقیکردنەوەی بیرکاری
هەردووکمان
نمرەی تەواومان وەردەگرت
ئێستا
پیر بووم
یەک و یەکم بۆ کۆ ناکرێتەوە
وەرە بەم پیریە
هەردووکمان ببین ب□ یەک

(٢٩)
لە قوتابخانە فێریان کردین
پێویستە مامۆستا و
دایک و باوکمان خۆشبووێ
خوێندنمان تەواوکرد
کەس پێی نەگوتین
پێویستە
یەکترتان خۆش بووێ

(٣٠)
لە قوتابخانە
لە وانەی ئایین
فێریان کردین
هەموومان دواجار دەمرین
گەورە بووین
کەس پێێ نەگوتین
ئێستا
پێویستە یەکترتان خۆشبوێ

(٣١)
ڕۆژێکی زۆر سارد بوو
لە قوتابخانە هاتینە دەرەوە
بەرگەمان نەگرت

یەکترمان گرتە باوەش
بەم پیرییەش
هەر جارێ کە تۆ دێیت
حەزدەکەم دار و بەرد بیبەستێ

(٣٢)
نەورۆز بوو
ئاگرمان کردەوە
پۆلیس دوامان کەوت
لە ترسا خۆت خستە باوەشم
ئێستاش
کە پۆلیس دەبینم
وا دەزانم نەورۆزە

(٣٣)
منداڵیت بەرم نادا
ئێستاش
بەم سەری سپی و
و چاوی کز و
دەستی لەرزۆک و خانەنشینیمەوە
بەیانیان
جانتاکەم هەڵدەگرم و
ڕێی قوتابخانە دەگرمەبەر
چاو لە تۆ دەگێڕم
هەر کچێک دەبینم
دەڵێم بەیانی باش پەری

(٣٤)
لە خانەی پیران
هەموو هاوتەمەنەکانم
گاڵتەم پێدەکەن و لێم بێزارن
دەڵێن چ پەری پەریتە
چەند هەست بە تەنیایی دەکەم
هاوپیرییەکی
خاوەن پەریم نییە

(٣٥)
ئەو ڕۆژەی گوتیان دەتگوێزنەوە

بۆ کەسێکی تر
من ژوورێکم ڕازاندەوە
جلی زاواییم کردە بەرو
بۆنی زاوایەتیم لە خۆم دا
ئێستاش
ئەو ژوورە هەر ڕازاوەتەوە
جلی زاواییەکەم هەرماوە
ئەو بۆنی زاوایەتیە
هێشتا بەری نەدوام

(٣٦)
منداڵیت بەرینەداوم
من هیچ گەورە نەبوویم
گەڕەک، شار
هیچ نەگۆڕاون
هێشتا سەردەمی پاشایەتیە
ساڵی یەکەمی قوتابخانەمانە
چ خۆشە
هەردووکمان
فێر بووین
ناوی یەکتر بنووسین

(٣٧)
لەسەر سەرینی مەرگم
دکتۆر دەپرسێ چۆنی؟
دەڵێم پەری باشە
دکتۆر پەری کێیە؟
پەری منم!
دکتۆر تۆ پیاوی
پەری ناوی ژنانە
من پەریم
دکتۆر خراپ تێکچووە!

(٣٨)
لە بیرتە
لە ڕێی قوتابخانە
لە نێوان (کوران) و (ئازادی)
پێڵاوەکانمان لە نێو قوڕ بەجێدەمان

من ئەستاش
دەم لەوە بەجێماوە

(٣٩)
شەو بوو
گوتت هەموو ئەم ئەستێرانە
هیمنن
گوتم من زۆرترم هەیە
گوتت چۆن
گوتم تۆ و ئەستێرەکان
پێکەنیت
گوتت شەیتان

(٤٠)
دەترسم
ئەستا نەمناسیتەوە
هەموو شتێک لە من گۆڕاوە
چاو نەبێت
دەترسم نەتناسمەوە
ئەستا
هەموو شتێک لە تۆ گۆڕاوە
چاو نەبێت
گرنگ ئەوەیە
چاوم بەچاوت بکەوێتەوە

(٤١)
تکایە
ئەگەر مامۆستا لێی پرسی
سێ جاران سێ دەکاتە چەند؟
نەکەی بڵێی دەکاتە نۆ
من ڕقم لە ژمارە نۆیە
زۆر دەترسم
لە نۆ ساڵیدا بتدەن بە شوو

(٤٢)
گەنجەکان
لۆمەم دەکەن
دەڵێن بەم پیری و سەری سپی و

خانەنشینیەوە
شیعری منداڵانە دەنووسی
گەنجەکان
نازانن سبەینێ
کە دەچنە تەمەنەوە
ئەوانیش
حەزدەکەن ببنەوە منداڵ

(٤٣)
هەژار بووین
هەردووکمان
پێکەوە
لەفەیەک و ساردییەکمان کڕی
قەپێک تۆ
قومێک من
قومێک تۆ
قەپێک من
ئێمە یەکەمین دوو منداڵ بووین
لە ساییەی خۆشەویستیەوە
یاسای وەک یەکیمان جێ بەجێکرد

(٤٤)
بانگەشەی هەڵبژاردن گەرمە
بێ ژمارە
بێ لیست
بێ حزب
بێ کۆمیسیۆنی باڵای هەڵبژاردن
بێ کارت
بێ ڕۆژی دیاری کراو
بێ پەنجە مۆرکردن
من بۆ هەمیشە
تۆ هەڵدەبژێرم تۆ

(٤٥)
ڕەنگەکانیان هەمووی داگیر کردووە
زەرد و
سەوز و
سوور و شین و مۆر و.. زۆر

ئێمە بێ ڕەنگ و بێ ناو و بێ نیشانین
بە هەردووکمان
یەک نیشانەمان هەیە
ئەویش بێ نیشانییە

(٤٦)
دایکم زۆرجار دەیگوت
واز لەم کچە بێنە
کوڕم خەریکی دەرسەکانتبە
دەمگوت دایە
ئەو کچەش دەرسە
دەرسی چی کوڕم؟
دەرسی عەشق
بە خوا ڕۆڵە
دوا ڕۆژی خۆت
بە قوربانی ئەم کچەتیوە دەکەی

(٤٧)
لە بیرتە گوڵم
کە منداڵ□ بووین
خەڵک پێکەوەیان دەبینین
دەیانگوت بێ ڕەوشتن
ئێستا
هەر ئەو خەڵکە بەم پیرییەوە
خەریکی ئەو بێ ڕەوشتیەن

(٤٨)
دڵ وشکەکان
کە پێکەوەیان دەدیتین
بە منداڵ□ی
زۆر چیڕۆکی ناشیرینان
بۆ دروست دەکردین
ئێستا
هەر یەک چیڕۆک ماوەتەوە
ئەم دووانە بە منداڵ□یش هەر
یەکتریان خۆشدەویست

(٤٩)

زۆر جار
بە قسەی خەڵک
دارکاری کراوین
بە منداڵی
لەسەر یەکتر خۆشویستن
ئێستا
لە سایەی ئەو عەشقەوە
لە خانەی بەساڵاچووان
خەڵات و چەپکە گوڵی
کۆنترین دوو خۆشەویستمان
پێشکەش دەکەن

(٥٠)
خەریکم سەفەر دەکەم
دەچمە هەندەران
بیستوومە لە هەندەرانی
ئەرێ
هەندەران
چەند وڵات و
چەند شار و
چەند گەڕەک و
چەند ماڵە؟
تۆ لە نێو دڵی
کام ماڵمی؟

(٥١)
هەر لە منداڵیەوە
زۆرم ئازار چەشت
بەدەست
خزم و
دۆست و
نەناسەوە
هەموو شتێکم لە بیرکردووە
ئەگەر
خۆشەویستی تۆ نەبا
خۆشم خۆم نەدەناسیەوە

(٥٢)

منداڵ بووم
ئارازووم بوو
پارەم زۆر بێ
تا خۆش بژیم
جوان بپۆشم
گەنج بووم
ناوبانگم بێ و
خۆمی پێ هەڵکێشم
ئێستا
تەنیا خۆشەویستی تۆم بەسە

(٥٣)
بیستوومە
بەربژێرکراوی
بۆ پەرلەمان
نازانم سەر بە کام لیست و
لە کام بڕی
دنیایە
ئەگەر دەرچووی
نەکەی تۆش
ساڵ دوازدەی مانگ
هەموو ڕۆژێ
کراسێکی نوێ بکڕی

(٥٤)
منداڵ بووین
خەیاڵمان زۆر
دەوڵەمەند و
ڕەنگاوڕەنگ بوو
ئێستا پیر بووین
خەیاڵمان نەماوە
چاومان
بە ئاستەم
یەک ڕەنگ دەبینێ
ئەویش ڕەنگی پێکەوەییە

(٥٥)
منداڵ بووین و

هەموو جارێ
کتێبی کوردی تۆم دەدزی
چ خۆش بوو
دەهاتیت و دەپاڕایتەوە
تا بتدەمەوە
ئێستا پیربووین و
تۆ دڵی منت دزیووە
بە پاڕانەوش نامدەیتەوە

(٥٦)
منداڵ بووین و
لە نێو لاپەڕەکانی
کتێبی کوردی
دوو داری دوورمان دەدی
لە ژێر ئەو دوو دارە
دوو منداڵی عاشق
ئێستا پیر بووین
نە کتێب ماوە و
نە دار دەبینین
تەنیا دوو عاشقی پیر

(٥٧)
سەیرکە
لە سایەی خۆشەویستیمان
لە منداڵیەوە
شەوانی درێژمان لە خانەی پیران
پڕ بووە
لە خەونی جوان جوان
ڕۆژانی کورتمان لە خانەی پیران
پڕ بووە
لە گێڕانەوەی خۆش خۆش
ئێمە وەک ئەو پیرانە نین
هەر زوو
بۆ یەکتر کوژانەوە

(٥٨)
سەیرکە
ئێمە لە سایەی

ئەو عەشقە منداڵیەمان
لە خانەی پیران
هەموو کاتێکمان
وەک یەکەمین ژووانە
هەموو یەکتر بینینمان
یەکەمین یەکتر بینینە
هەموو شەوێکمان
شەوی یەکەمی
بووک و زاوایەتیمانە
هەموو بەیانیەکمان
یەکەمین بەیانی
شەوی یەکەمین پێکەوە بوونمانە

(٥٩)
زۆرم لا سەیرە
ئەو ژن و مێردە پیرانە دەبینم
ڕۆژانە بەشەڕ دێن
قسە پێک دەڵێن
لێک زویر دەبن
پێکنایێنەوە
کەچی ئێمە
شەو و ڕۆژ
مانگ و ساڵ
هەموو تەمەن بەشی
یەکتر خۆشویستنمان ناکات

(٦٠)
سەیرکە
چۆن ئیدارەی
خانەی پیران
حەوشەکەی پڕکردووە
لە گوڵی سوور
لەو ڕۆژەوە
کە بینیان
من هەموو بەیانیەک
گوڵێکی سوور
پێشکەش بە تۆ دەکەم

(٦١)
سەیرکە
ئەمساڵ سەری ساڵ
چیشت لێنەرەکەی خانەی پیران
تاکانەترین خەڵات و
سەیرترین خەڵاتی
بە من و تۆ بەخشی
بەهۆی ئەوەی
تا ئێستا
داوای هیچ خواردنێکی
تایبەتمان نەکردووە
هیچ خواردنێکمان
ڕ□ تنەکردووتەوە
بۆ ئێمە
هەموو خواردنەکان
ئەو سارد و لەفەیەن
یەکەمین جار پێکەوە خواردمان

(٦٢)
سەیرکە
ئوتوو چیەکەی
خانەی پیران
هەموو ڕۆژی
جلەکانمان ئوتوو دەکات
خۆشەویستیمان
لێناگەڕێ
جلی گەچراو بکەین□ بەر

(٦٣)
دکتۆرەکەی
خانەی پیران سەرسامە
تا ئێستا
ئێمە لە سا□ی
یەکتر خۆشویستنمانەوە
داوای
هیچ حەبێکی سەرێشە
هیچ حەبێکی

بەرزە خوێن
هیچ حەبێکی
خەولێنەکەوتنمان لێ نەکردووە

(٦٤)
تۆ دەزانی
هەموو ژن و مێردە پیرەکانی
خانەی پیران
دەمانبوغزێنن
لەبەرئەوەی بەردەوام
لە ئیدارەوە پێیان دەڵێن
ئەوە بۆچی
وەک ئەم دووانە
خۆشەویست و تەبا نین

(٦٥)
هەفتانە
لە خانەی پیران
مەلایەک دێت
قسەمان بۆ دەکات
قەشەیەک دێت
قسەمان بۆ دەکات
دەروونناسێک دێت
قسەمان بۆ دەکات
کۆمەڵناسێک دێت
قسەمان بۆ دەکات
هیچ ژن و مێردێک
گوێیان لێناگرن
من و تۆ
لە سایەی خۆشەویستییەوە
بەردەوام
قوتابی هەموانین

(٦٦)
لە بیرتە
لە خانەی پیران
ئەو شەوەی کارەبا بڕا
پیرەکان

خەویان لێ نەدەکەوت
هاواریان دەکرد
بەرداغیان دەشکاند
من و تۆ
هێمن هێمن
لە بەردەم چرای خۆشەویستی
چیڕۆکی خۆشەویستی خۆمان
بۆ یەکتر دەگێڕایەوە

(٦٧)
ئەو ڕۆژە
لێکۆڵەرێک هاتبوو
یەک یەک
لە پیرەکانی دەپرسی
خۆشترین ڕۆژەکانی ژیانت کامە بوو؟
یەکێ دەیگوت
ڕۆژانی منداڵی
یەکێ دەیگوت
ڕۆژانی گەنجی
یەکێ دەیگوت هیچ ڕۆژێکیان
من و تۆ بووین
گوتمان هەموو تەمەنمان

(٦٨)
دوێنێ دەروونناسێک هاتبوو
یەک و لاپەڕەی دا بە هەموومان
گوتی
چێتان پێخۆشە ئەوە بنووسن
یەکێ نووسیبووی
خۆزگە پیریی نەبووایە
یەکێ نووسیبووی
ئێرە دۆزەخە
یەکێ نووسیبووی
بۆ چ نامرم
من و تۆش نووسیمان
ژیان خۆشەویستییە

(٦٩)

ئیدارەی خانەی پیران
داوایانکرد
هەریەکەو وێنەیەک
بەگەورەیی
بەسەر سەری خۆمان هەڵواسین
یەکێ وێنەی منداڵی
یەکێ وێنەی چوونە قوتابخانەی
یەکێ وێنەی ڕۆژی شاییەکەی
یەکێ وێنەی ڕۆژی دەرچوونی
یەکێ وێنەی ڕۆژی دامەزرانی
ئێمەش
ئەلبوومی تەمەنی
پڕ خۆشەویستی خۆمان
هەڵواسی

(٧٠)
هەموو ساڵێ
لە خانەی پیران
من و تۆ
بەهۆی خۆشەویستی
بەردەواممان
بەهۆی بێ کێشەییمان
بەهۆی پاک و خاوێنیمان
ئیدارە
بە دزی خەڵاتمان دەکەن
نەوەک پیرەکانی تر توڕەبن

(٧١)
ئیدارەی خانەی پیران
بێ تاقەت بوون
هێندەی
ڕۆژی لە دایکبوونمان
بۆ بکەن بە جەژن
ڕۆژی یەکترناسینمان
بۆ بکەن بە جەژن
ڕۆژی شاییەکەمان
بۆ بکەن بە جەژن

ڕۆژی دامەزراندنمان
بۆ بکەن بە جەژن
ڕۆژی خانەنشینبوونمان
بۆ بکەن بە جەژن
ڕۆژی هاتنە خانەی پیرانیمان
بۆ بکەن بە جەژن

(٧٢)
هونەرمەندێکیان هێنابوو
ئیدارەی خانەی پیران
بۆ دڵخۆش کردنمان
گەرم گەرم گۆرانی دەگوت
پیرەکان
چیە ئەم دەنگە دەنگە
ئەم هەراو چەقە چەقە
بیبڕنەوە بێزار بووین
من و تۆش
دەستمان گرتبوو
سووک سووک
شاد شاد
منداڵانە شایمان دەکرد

(٧٣)
لە هەموو تەمەنما
هەرگیز
لێم نەپرسیوی
چۆن منت خۆشویست
لە هەموو تەمەنتا
هەرگیز
لێیت نە پرسیوم
بۆ چ منت خۆش ویست
لە ڕستەکانی خۆشەویستی
بۆچی و چۆن
جێیان نا بێتەوە

(٧٤)
لەو□ تەی تۆم خۆشویستووە
هەرگیز هەستم نەکردووە

هەژارم
دەوڵەمەندم
گەرمامە
سەرمامە
ساغم
نەخۆشم
بەردەوام هەندێ دەزانم
لەخەوما و
لە بە ئاگاییمدا
لە منداڵی و
لە پیرییمدا
هەمیشە تۆم خۆشویستووە

(٧٥)
لە بیرتە
یەکەمجار چووین
خانووێک بە کرێ بگرین
خاوەن ماڵ پرسی
منداڵتان هەیە
گوتمان خۆشەویستی
گوتی سەیارەتان هەیە
گوتمان خۆشەویستی
گوتی پارەتان لە بانک هەیە
گوتمان خۆشەویستی
توڕە بوو
گووتی بڕۆن بڕۆن
نان و خۆشەویستی بخۆن
لەو ڕۆژەوە
ئێمەش
نانی خۆشویستی دەخۆین

(٧٦)
لە منداڵیەوە
پێکەوەین
بەخۆشەویستیەوە
تا ئێرەمان هێناوە
ئێرەی خانەی پیران

سب□ینـ□ ک□ مردین
پ□ک□و□ ل□ گ□□□ک بما ن□ژن
ب□□□ ی□ک گ□□
دوو گ□□ ت□رایی ئ□م□ ناکات

م□ولود ئیبراهیم ح□س□ن
پایزی /٢٠٢٤ – ه□ول□ر

-ئ□م جار□ش برای ب□□□زم مام□ستا (ه□ردی قاسم) ی هون□رم□ند د□س□زی نواندو ه□□□کانی ب□ □استکردم□و□و و□ن□ی□کی جوانترو گونجاوتری ب□ شیعری (مندا□□ت ب□رم نادا..) دیزاینکرد، ل□ د□□و□ ب□گ□رمی سوپاسی د□ک□م .